

**СЕКЦІЯ 3. ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РОЗВИТКУ АГРОНОМІЇ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ****Бузан Василь**

студент

Західноукраїнський національний університет

СОРТ – ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА

Одним з головних резервів збільшення виробництва зерна пшениці озимої є впровадження високопродуктивних сортів. Роль сорту особливо зростає при високому рівні інших чинників інтенсифікації, зокрема засобів захисту рослин і добрив. Поряд з високою урожайністю сорт повинен мати високоякісне зерно, бути стійким проти ураження хворобами, шкідниками та вилягання, зимостійким, добре реагувати на багатий агрофон. Новостворювані сорти повинні характеризуватись низкою цінних господарських ознак.

Таким вимогам повністю відповідають сорти з якими проводяться дослідження в умовах ПСП «Перемога» с. Передмірка Кременецького району Тернопільської області [2].

Пшениця – найважливіша продовольча культура. Не випадково пшениця озима є основним продуктом харчування у 43 країнах світу з населенням більше 1 млрд. осіб.

До хімічного складу зерна входять усі необхідні для харчування елементи: білки, вуглеводи, жири, вітаміни, ферменти і мінеральні речовини. Найважливішим компонентом зерна є білок. Його вміст може коливатися від 8 до 22%.

Пшениця озима – досить холодостійка культура. Насіння пшениці проростає при температурі у посівному шарі ґрунту 1-2°C. Сходи при цьому з'являються пізно і недружно. Найбільш інтенсивне проростання спостерігається при 12-20°C.

Найвищою холодостійкістю пшениця озима характеризується на початку зими. Навесні, внаслідок зимового виснаження, вона часто гине при зниженні температури до мінус 10°C.

Пшениця озима добре витримує високі температури влітку, хоча належить до вологолюбних культур. Протягом вегетації рослини поглинають вологу нерівномірно. Найбільше їм потрібно вологи в період трубкування та за 15 днів до виколування – орієнтовно протягом 20 днів. Оптимальні умови для росту і розвитку створюються за вологості ґрунту не менше 75-80% від польової його вологоємності. За період вегетації пшениця озима залежно від умов вирощування витрачає 2500-4000 м² води з 1 га. Транспіраційний коефіцієнт її становить 300-500. Пшениця озима негативно реагує і на перезволоження. Надмірна кількість опадів у період формування і досягання зерна призводить до ураження хворобами та зниження якості зерна.

Сонячне світло – основне джерело енергії для всіх фотосинтезуючих рослин. У формуванні врожаю задіяно майже 1-3% ФАР. Добре освітлення на початку виходу рослин в трубку сприяє формуванню коротких міцних міжвузлів. Стебла стають стійкими до вилягання під час сильних вітрів і зливних дощів.

Серед озимих культур пшениця озима – одна з найбільш вимогливих до ґрунтових умов вирощування. Найкраще росте вона на родючих чорноземних ґрунтах. Оптимальна реакція ґрунтового розчину для пшениці нейтральна (рН – 6-7,5). Для формування 1 ц зерна пшениця виносить з ґрунту у середньому азоту 3,75 кг; фосфору – 1,3; калію – 2,3 кг. Пшениця озима належить до рослин довгого світлового дня. Вегетаційний період її коливається від 240-260 до 320 днів.

Пшениця озима належить до родини тонконогових (Poaceae) роду *Triticum*. Найбільш поширені два її види: пшениця м'яка (*Triticum aestivum*) і пшениця тверда (*Triticum durum*) [1]. Пшениця озима утворює добре розвинену, розгалужену кореневу систему мичкуватого типу. Розвиток кореневої системи залежить від біологічних особливостей сорту. Азотні добрива сприяють кращому росту надземної маси, а фосфорні – коренів рослин. Дещо поліпшують розвиток коренів і калійні добрива. Коренева система має надзвичайно важливе значення в житті рослини – через неї надходять поживні речовини і вода.

Ріст зачаткового стебла починається з часу проростання зерна. У пшениці воно має назву соломина, яка складається з 4-7 міжвузлів. Висота стебла залежить від біологічних особливостей сорту, родючості ґрунту, удобрення, вологості, густоти стояння та ін.

Листок пшениці складається з листової пластинки та листової піхви. Листки виконують важливу фізіологічну функцію в житті рослини, забезпечуючи проходження процесу фотосинтезу, транспірації і газообміну. Площа поверхні листків на 1 га пшениці озимої може становити 30-60 тис. м². Розміщення листків з меншим кутом відхилення відносно стебла сприяє кращому проникненню сонячного світла і зростанню інтенсивності фотосинтезу.

У пшениці суцвіття – колос, який складається з членистого стрижня і колосків. На кожному виступі колосового стрижня міститься по одному багатоквітковому колоску. Загальна їх кількість коливається від 16 до 22 шт. Довжина колоса, кількість колосків у ньому залежить від сортових особливостей і технології вирощування.

Плід у пшениці є одночасно насінною і має назву зернівка. Найбільшу частину зернівки пшениці займає ендосперм. На ендосперм разом з алейроновим шаром припадає майже 90% ваги зернівки пшениці. Найбільше в зерні вуглеводів, основною складовою частиною яких є крохмаль.

Список використаних джерел

1. Лихочвор В.В., Петриченко В.Ф. Рослинництво. Сучасні інтенсивні технології вирощування основних польових культур. Львів: НВФ «Українські технології», 2006. 730 с.
2. <http://tvkseed.com.ua/Matchboll.html>.